

BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH JAMIYAT TARAQQIYOT ASOSI**Isomadinova Go'zal****Toshkent pediatriya tibbiyot instituti 4-bosqich talabasi**

Annotatsiya: Barqaror iqtisodiy rivojlanish - bu kelajak avlodlar uchun tabiiy resurslar va atrof-muhitni himoya qiladigan tarzda inson ehtiyojlarini qondirishga harakat qiladigan iqtisodiy rivojlanish. Bu ekotizim ichidagi iqtisodiy funktsiyani anglatadi, uni hech qachon iqtisodiyotdan ajratib bo'lmaydi.

Kalit so'zlar: iqtisod, resurs, qayta ishlash, jamiyat, qonun, kapital, globalashuv, taraqqiyot, korxonalar, tabiiy resurslar

Yer yuzining tabiiy resurslari cheklangan. Barqaror rivojlanish kelajak avlodlarning iste'mol ehtiyojlari atrofida aylanadi. Barqaror rivojlanishning maqsadi hozirgi va kelajak avlodlar uchun yaxshi yashash imkoniyatini ta'minlash, ya'ni biz tabiiy resurslardan barqaror foydalanishimiz kerak. Barqaror iqtisodiyot jamiyat (qonunlar va qoidalar), iste'molchilar va korxonalar tomonidan qabul qilingan iqtisodiy qarorlarga asoslanadi. Iqtisodiy barqarorlikka samarali qayta ishlash va qayta tiklanadigan resurslardan foydalanish orqali erishish mumkin. Ushbu bo'lim barqaror rivojlanishni har bir iqtisodiy qaror qabul qiluvchi nuqtai nazardan ko'rib chiqadi.

Jamiyat barqaror iqtisodiy rivojlanishga ko'maklashishda muhim rol o'ynaydi. Inson ishlab chiqarish omillari orqali kerakli tovarlarni ishlab chiqaradi. Ishlab chiqarish omillari - tabiiy resurslar, ishchi kuchi, mashina va uskunalar (kapital). Oddiy qilib aytganda, inson (ishchi kuchi) tabiiy resurslardan kapital (to'plangan mashinalar, asbob-uskunalar va iqtisodiy kapital) orqali zarur bo'lgan tovar va xizmatlarni ishlab chiqaradi.

Iqtisodiy o'sish haqida fikr yuritadigan bo'lsak, o'sish ko'plab mamlakatlarning asosiy iqtisodiy maqsadi ekanligini ko'ramiz. Shunday qilib, iqtisodiy o'sishga erisha oladigan mamlakat o'z xalqining xohish-istaklarini yaxshiroq qondirish va qashshoqlik kabi ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shunday qilib, iqtisodiyotning farovonligini ta'minlash va turmush darajasini oshirish, daromadlarni oshirish ish o'rinlarini yaratishdan iborat. Ishlab chiqarishning kengaytirish, tabiiy resurslarni qanchalik tez o'zlashtirsak, iste'mol qilsak va undan foydalansak, shuncha ko'p chiqindi ishlab chiqarsak, atrof-muhitning buzilishi va kamayishiga shunchalik zaif bo'lamiz. Natijada, iqtisodiy o'sishni nazarda tutgan holda, atrof-muhitga e'tiborni boyitishga qaratilayotganda atrof-muhitni ikkinchi o'ringa qo'yib, jiddiy ekologik muammolar kelib chiqadi. Barqaror iqtisodiy o'sish - bu inson ehtiyojlarini qondiradigan, ammo kelajak avlodlar uchun tabiiy resurslar va atrof-muhitni muhofaza qiladigan iqtisodiy rivojlanishdir. Ekotizim doirasida ishlaydigan iqtisodiyot. Biz iqtisodiyotni undan ajrata olmaymiz. Darhaqiqat, busiz iqtisodiyot mavjud bo'lmaydi. Ekotizimlar iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi ishlab chiqarish omillarini ta'minlaydi: yer, tabiiy resurslar, mehnat va kapital (mehnat va tabiiy resurslar tomonidan yaratilgan). Barqaror iqtisodiy o'sish - bu resurslar tugamasligi va kelajak avlodlar uchun mavjud bo'lib qolishi uchun ularni boshqarishdir.[1]

Iqtisodiy tizimga barqaror rivojlanish nuqtai nazaridan qaralganda, iqtisodiy faoliyat ijtimoiy yoki ekologik kapitalning qisqarishiga olib kelmasligi muhim ahamiyatga

ega. Barqaror va barqaror iqtisodiyot boshqa barcha barqaror rivojlanish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Mustahkam moliyaviy asossiz ish haqini to'lash, xodimlarning farovonligiga yoki ekologik toza rivojlanishga sarmoya kiritishning imkoni yo'q. Barqaror iqtisodiyot, shuningdek, aholining qarishi tufayli ijtimoiy xavfsizlik va sog'liqni saqlash xarajatlarining oshishi kabi yangi muammolarni hal qilishga yordam beradi.

Dunyo bo'ylab 736 million kishi mutlaq qashshoqlikda yashaydi va 190 milliondan ortiq kishi ishsiz - bu raqamlar tashvishliligicha qolmoqda. 2030-yilgacha tizimli ravishda xalqaro hamjamiyat iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik maqsadlarni barqaror asosda birlashtirishni maqsad qilgan. Farovonlikka ko'maklashish, qashshoqlikka barham berish, tengsizlikni kamaytirish va atrof-muhitni muhofaza qilish - bular xususiy sektor ishtirokisiz va dinamik iqtisodiyotsiz erishib bo'lmaydigan global maqsadlardir. Chaqqon xususiy sektor ish o'rinlarini yaratadi, innovatsiyalarni rag'batlantiradi, soliq tushumlarini oshiradi va iqtisodiy o'sish va daromad keltiradi. Busiz butun iqtisodiyot turg'unlashadi - bu ko'plab rivojlanayotgan mamlakatlarda va rivojlanayotgan iqtisodiyotlarda sodir bo'layotgan narsa.[2]

Barqaror rivojlanish maqsadlari - bu Birlashgan Millatlar Tashkilotining dunyoda iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik vaziyatni har tomonlama yaxshilash orqali butun insoniyatning hayot tarzini yaxshilash va turmush farovonligini oshirishga, adolatli va barqaror jamiyat qurishga qaratilgan global chaqirig'idir. Barqaror rivojlanish sohasidagi turli mamlakatlarning tajribasi juda katta farq qilganligi sababli, 2030-yil kun tartibining barcha maqsadlari va tegishli vazifalari umumiy, universal shaklda shakllantirilgan va qoida tariqasida aniq miqdoriy maqsadlar mavjud emas.

Xulosa qilib aytganda, bugungi globallashuv sharoitida resurslar cheklanganligi demografik o'sish natijasida insonlar hayotini barqaror rivojlanishi kun sayin qiyin bo'lib bormoqda. Mavjud murakkab hodisalarni oldini olish uchun aniq rejali va tizimli harakat qilish lozim. Ilm-fan yutuqlarini iqtisodga keng jalb etish lozim. Energiyani muqobil variantlarini yaratish orqali cheklangan resuslardan samarali foydalanish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Davis biznes kolleji, Jeksonvill universiteti, 2800 University Blvd N, Jacksonville, FL 32211, AQSH
2. <https://www.giz.de/en/worldwide/82150>
3. <https://sdgs.un.org/ru/goals>